

STRADA LÂNĂRIEI ȘI VECINĂTĂȚILE EI

Oliver Velescu

„Câmpiile cele mari de la Lânăria, în direcția Văcăreștilor” așa definește Ionnescu-Gion acest întins teritoriu din partea de sud-est a Bucureștiului¹. Limitele lui naturale erau albia schimbătoare a Dâmboviței și Dealul Văcăreștilor. Pe timp frumos când Dâmbovița curgea în matca ei, de sub aceasta înălțime izvorau pâraiașe, gărlițe, care urmând o pantă lină curgeau pe o linie șerpuită, vărsându-se în Dâmbovița nu înainte de a forma heleștee, bălți, baltacuri.

Tradiția istorică a veacurilor XVII și XVIII relevă ca acest mare teritoriu era un loc domnesc. Pe movila care domina acest loc situat „den jos de București” a fost ridicată de domnul Alexandru Mircea (1568–1574) mănăstirea Sfânta Troița refăcută după distrugerea ei în vremea lui Sinan Pașa (1599) de către Radu Mihnea (în cea de a treia domnie 1611–1616). Mănăstirea a devenit sub toponimicul Radu-Vodă unul din centrele de convergență socială și economică a orașului, fiind una din marii stăpânitori de averi pe întreg teritoriul orașului și de moșii răspândite în toată Țara Românească.

La 6 septembrie 1613 „mahalaua ce este pre lângă mănăstire” primește statut de slobozire², pe care mănăstirea îl va apăra până târziu în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când toate locurile trebuiau răscumpărate de embatic de la Radu-Vodă.

Colonizarea tabacilor trebuie legată și de privilegiile pe care le ofereau locuirea într-o slobozie, dar mai ales abundența apei, gărlițele, esențială în procesul tehnologic al tăbăcării. Tabacii s-au mutat aici după ce au fost izgoniți în 1674 din vechiul lor cartier situat în „Bucureștii de Sus”³ și, după ce o vreme au avut atelierele în „mahalaua Oltenilor”, grupați în jurul bisericii Sf. Nicolae din Sâri, (în fosta stradă Pitagora), demolată în anul 1987.

Mahalaua în care s-au așezat tabacii s-a numit alternativ după numele bisericilor nou construite sau refăcute după cum urmează: Sf. Nicolae-Broșteni sau Tabaci, reclădită în 1731, Sf. Dumitru-Slobozia, reclădită la 1743, Potoceanu (1765) numită mai târziu Apostol (confundată în multe scrieri cu biserica Sfinții Apostoli a Târnovului) având parohia în dreapta Dâmboviței și biserica pe malul opus.

Drumurile, ulițele și apoi străzile s-au dezvoltat în funcție sau pe marginea hotarelor locurilor stăpânite de localnici și – mai important – spre sursele de apă adică gărlițele sau Dâmbovița.

Din vechime, chiar din secolul al XVI-lea atestat „drumul Văcăreștilor” care asigură legătura cu viile bucureștilor situate pe dealul cu același nume, dar și spre așezările omenesti de pe platou: Bârzești, Măicănești etc. unde stăpâneau boierii Văcărești aflați într-un perpetuu conflict pentru hotare cu locuitorii și dregătorii orașului.

¹ Ionnescu-Gion, *Istoria Bucureștilor*, 1898, pag. 342.

² Oliver Velescu, *Slobozia de la Radu-Vodă. Contribuții la istoria orașului București în secolele XVI–CVII în „Historia Urbana”* t. I, 1993, nr. 2, pag. 174–193”.

³ Paul I. Cernovodeanu și Nicolac Vătămanu, *Tabacii din Bucureștii de Sus în veacul al XVII-lea în „București. Materiale de istorie și muzeografie”*, vol. XI, București, 1922, pag. 37, Ionnescu-Gion, *op. cit.*, pag. 338 afirma că mahalaua Tabaci se afla sub Radu-Vodă de la 1668 încoace.

Alt drum important a fost „Podul Șerban-Vodă”, cale de acces a tuturor călătorilor care veneau de la Dunăre spre oraș și a cărui importanță a crescut odată cu construirea podului de peste Dâmbovița în timpul lui Șerban Vodă Cantacuzino (1601–1616).

Mai există o uliță paralelă cu Dâmbovița care asigură accesul la mănăstirea Radu-Vodă, stradă existentă și azi și purtând același nume.

Odată cu stabilirea hotarului între cele două slobozii, cea a mănăstirii Radu-Vodă și cea domnească, din Broșteni, în 1636 s-a statornicit un drum care străbătea „șesul viilor orașului București” (1631). El poate fi identificat cu traseele străzilor Cuza-Vodă și Elena Cuza, fosta stradă Fraților, și al cărei capăt era în Gârlița ce venea dinspre Filaret, adică viitoarea stradă a Lănăriei.

Este cazul a aminti că în această parte a mahalalei existau două brațe ale Dâmboviței, adică albia principală și „*matca Dâmboviței celei vechi*” (1722) numită curent „Gârlița” și care era mărginită de două străzi: „Verzișori” și „Roșiori” (conform planului Pappazoglu din 1871). Între aceste brațe de apă era de fapt cartierul „*între gârlele Dâmboviței*” (1699). Într-un act din 4 mai 1699 se amintește de o casă și locul ei că: „*iaste între gârlele Dâmboviței de în jos de grădina mănăstirii Radu-Vodă de [la] pod în sus unde se desparte gârlele Dâmboviței*”⁴. Actuala stradă „Între gârle” păstrează amintirea acestui aspect topografic al vechiului București.

Unele acte de hotărnicie de la mijlocul veacului al XVIII-lea menționează drumuri care sunt însă greu de identificat, dar lasă să se întrevadă cum s-au format ele.

Astfel un incident petrecut în anul 1755 între Iordache Cantacuzino și mănăstirea Radu-Vodă a pornit tocmai de la o uliță. Faptele s-au petrecut astfel: Iordache Cantacuzino biv vel paharnic stăpâna în mahalaua Tabacilor casele ce le avea de zestre de la răposatul Matei Mogoșescu biv vel sărdar. „*Pe lângă bolovanii dumnealui – adică pietrele de hotar – iaste o ulicioară cât încape carul de merge la Dâmbovița de unde iau oamenii apă*”. De cealaltă parte a uliței era moșia mănăstirii Radu-Vodă. Iordache Cantacuzino a pus să se facă un gard aproape de Dâmbovița tot pe locul lui de zestre. Egumenul mănăstirii protestează: „*zicând – că acel gard – ar fi și pe calea moșiei mănăstirii și îngustează ulița*”.

Pricina ajunge la Divan. Din porunca Domnului Constantin Mihai Racoviță se face o anchetă la fața locului, iar din raportul făcut de boierii însărcinați cu rezolvarea ei aflăm: „*strângând pe mahalagii de pânprejur am cercetat cu amănuntul*”. Au măsurat ulița, care vine la poarta lui Iordache Cantacuzino „*începând din podul cel mare – adică strada Șerban Vodă – până în ulucile lui Stan mărgelar*”. S-a constatat că „*lungul uliței den pod până în apă*” era de 45 de stânjeni iar „*largul uliței de 1,5 stânjeni*”. Acolo unde s-a făcut gardul, părțile se-au învoit ca el să rămână în stăpânirea lui Cantacuzino iar ulița „*să fie pe jumătate pe moșia dumnealui paharnic Iordache și jumătate pe moșia Radu-Vodă*”. De asemenea s-a hotărât ca „*niște varnițe ce făcuseră tabacii în mijlocul uliții*” să se strice „*ca să nu facă vreo primejdie celor ce merg la Dâmbovița de iau apă*”⁵.

La 35 August 1779 se face hotărnicirea locurilor stăpânite de logofătul Manolache Brâncoveanu din mahalaua Broșteni. Comisia orânduită de Alexandru Ipsilanti de a

⁴ G. Potra, *Documente privitoare la istoria orașului București 1634–1800*, București, 1982, pag. 121.

⁵ G. Potra, *Documente privitoare la istoria orașului București 1594–1821*, București, 1961, pag. 431.

„împietruî locul”, adică să-l însemne cu pietre de hotar, s-a dus în mahala unde „s-au aflat Mihai Cazacul, om bătrân și unchiașul Chițul săracul, amândoi din vecini și Țitori de minte pe unde au fost cuprinsul locurilor boierilor brâncoveni... au purces înainte și noi după ei. Și pe unde ne-au arătat că a fost cuprinsul acelor locuri am făcut semne și am tras cu stânjenul domnesc... la care trăsuri și semne ce s-au făcut, față fiind toți ceilalți vecini și rezăși cu toții s-au mulțumit și-au rămas odihniți, care semne și număr sunt acestea...”. (Urmează descrierea celor trei locuri stăpânite de boierii brâncoveni).

Pentru cele ce interesează aici ste de reținut că unul din hotare era „de la podul Dâmboviței vechi, pe unde trece drumul cel vechi în Broșteni, din dreptul casei lui Cârstea, dârvar al armașului Theodosie, până la răspântie, 72 stânjeni, 2 palme”. Al doilea teren hotărnicit are una din laturi „din malul Dâmboviței vechi la răsărit de fundal grădinii lui Hristea Căpitan, spre apus un drumușor nou făcut...”. Hotarul celui de al treilea loc mergea de la „colțul gardului babei Dobra Băduleasa, taie drumulețul de-a curmeziș, pe lângă casa babei Maria...”⁶.

Este evident că toate aceste drumuri, drumușoare și drumulețe nu mai pot fi localizate, dar, de reținut aproape toate au un capăt la o sursă de apă.

Interesate sunt izvoarele care lămuiesc originea cuvântului „lânărie”, mai ales când este pus în relație cu tăbăcăria. Astfel, Nicolae Iorga amintește de un document din anul 1804 în care se vorbește între altele de „lâna luată de la tabaci”⁷. Ca această lână este un subprodus rezultat din procesul tehnologic al tăbăcării rezultă clar și dintr-un alt document bucureștean din 11 decembrie 1822. Astfel, dintr-o jalbă a postăvarilor și a găitănarilor, care lucrau postav de țară și găitane, aceștia cer să fie scutiți de impunere la vamă pentru că: „lâna ce o cumpără de la tabaci, zmultura după piei, tabacii plătesc vama pã piei cu lână când le aduc, de o piele trei parale, cum și cele ce le cumpără tabacii de la măcelari, plătesc măcelarii”. Se mai amintește că și tabacii au avut un conflict cu vama, „în vara trecută pentru lâna ce o vând pe la casele lor”. Postăvarii și găitănarii obțin câștig de cauză „fiind vama plătită la piei”. Ei mai declară că lâna o cumpără și de la sate⁸.

În acest context trebuie înțeleasă cererea unui oarecare Ion Sachelarie prin care solicita aprobarea pentru „facerea unei lânării în mahalaua Apostol”⁹.

Drumurile nu serveau numai pentru circulație ci erau și un loc de deversare a apelor reziduale provenite de la tăbăcăriile din preajmă. S-a arătat, cu prilejul incidentului din 1755, că între alte măsuri a fost și aceea de a se astupa gropile făcute în drum de către tăbăcari. Starea acestor drumuri, permanent umede și noroioase și pline de gropi cu apă – așa numitele baltacuri, care în unele acte sunt numite batacuri – a fost o preocupare permanentă a locuitorilor, a conducerii orașului și a Divanului. Două documente, din 13 august 1808 și 30 noiembrie 1809, descriu procedura de astupare a baltacurilor și menționează sancțiunile contra celor care nu participă la aceste operațiuni. În 13 august 1808 Divanul poruncește ca „toți locuitorii de veri ce breaslă câpi adevă se vor afla locuind în preajma baltacurilor, ca și cei care vor avea care (cârufe) unii să care tufa din destul, alții paie iar cei fără de care să așeze tufa și paiele spre

⁶ *Idem*, 1634–1800, București, 1982, pag. 275.

⁷ N. Iorga, *istoria comerțului românesc*, București, 1925, vol. II, pag. 109.

⁸ I. Cojocaru, *Documente privitoare la economia Țării Românești 1800–1850*, București, 1958, vol. I, pag. 168.

⁹ Arhivele Naționale, Filiala Municipiului București, fond Primăria Municipiului București, Dos. 105/1839.

astuparea gropilor și uscarea noroiului". Un an mai târziu, în 30 noiembrie 1809 într-un ordin de la Spătărie în legătură cu taxa pentru podirea „străzii spre Tabaci” se precizează: „*cime se va împotrivi de a plăti analogon să i se facă șanț înaintea porței lui de a numai ieși, nici a se sluji de acel pod*”¹⁰. Situația acestor baltacuri din uliți apare mai clară într-un interesant document din 18 decembrie 1822, an când Niță Cavaful a avut un conflict cu trei tabaci: Ivancea, Tonciul și altul; indescifrabil pe teme de curățenie, igienă publică și edilitate.

Niță Cavaful a cumpărat un loc de la Gligorie tabacul „*ot mahalaua Broșteni*”, loc pe care și-a deschis în anul 1820 o prăvălie. Niță îi reclamă pe tabacii de mai sus pentru ulicioară, vadul de apă menționat, pentru gunoiul ce se arunca în drum și pe marginea gărlitei și pentru „*batacul ce se făcea în drum atât din scursoarea apei ce se scurgea din dosul Sf. Spiridon și din ulița ce vine din mahalaua Sloboziei cât și de la unii din noi ce lucrăm tăbăcărie, cum și pentru șanțul ce era făcut din vechime de la batac până în Dâmbovicioara*”¹¹, șanț căptușit cu scânduri „*de se scurgea apa și lipsea putoarea și pagubile ce li se pricinuia la unii trecători pe acel drum cu carele*”.

Așa dar, acțiunea se petrece în dreapta și în stânga Gârliței în mahalaua Broșteni făcându-se referiri și la mahalaua vecină a Sloboziei. Constatăm că sunt pomenite două ulițe pe care curgeau două ape. Din drumul din spatele bisericii Sf. Spiridon se scurgea o apă care forma un baltac unde se aduna și apa din ulița ce venea din mahalaua Sloboziei. Tot aici se aduna „*și [apa] de la unii din noi ce lucrăm tăbăcărie*”. Se cade la învoială ca ulicioara să aibe o „*lărgime de 5 stânjeni și jumătate și un pumn*” considerat a fi destul pentru trecerea călătorilor. Se mai hotărăște ca șanțul de scurgere să fie căptușit cu scânduri pe margine și acoperit, urmând a fi îngrijit ca să nu se astupe de către tăbăari. Niță Cavafu urma să scoată parii și mărăcinii pe care i-a pus ca „*să rămâie vadul slobod, să putem cu înlesnire a ne lucra meșteșugul nostru*” (adică tabacii). Niță Cavafu se obliga să facă și o punte mai jos de puntea mare „*care este [trecătoarea] peste Dâmbovicioara*”¹².

„*Drumul din dosul Sfântului Spiridon*” poate fi identificat fără tăgadă cu străzile Cuza-Vodă și Elena Cuza, fostă Fraților, el putând fi regăsit și în schița de plan întocmită în anul 1834 unde apare sub denumirea de „*drumul ce duce în Tabaci*”¹³. „*Ulița care vine din mahalaua Slobozia*” poate fi identificată cu strada Leon-Vodă, iar locul unde se adunau aceste ape în baltacul sus pomenit trebuie să fie largul ce se cheamă piața Bucur. De aici începe și strada Verzișori care mărginea malul Gârliței, zisă și Dâmbovicioara, brațul vechi al Dâmboviței. Tot aici se află și strada Între Gârle, sus amintită, care, repetăm, păstrează memoria ostrovului format între Dâmbovița și brațul de apă sus pomenit.

Documentul din anul 1834 la care ne referim este o schiță de mână întocmită de „comisarul de Albastru” care cuprinde toate ulițele din „culoarea” pe care o păstorea. Reținem pentru cele ce interesează aici că între Ulița Dobroteasa (viitoare Cale Văcărești) și Podul Șerban-Vodă sunt desenate 11 ulițe, din care în dreapta Gârliței, 6 ulițe. Identificarea lor cu actualele străzi este dificilă pentru că direcțiile indicate prin expresiile

¹⁰ V. A. Urechea, *Istoria Românilor*, București, 1896, tom. IX, pag. 599–600.

¹¹ În textul publicat „Dâmb...”, G. Potra completează... ovița (Dâmbovița). Din contexte reiese însă că este vorba de Dâmbovicioara, toponimic folosit alternativ cu Gârlița.

¹² G. Potra, *op. cit.*; *Documente... 1821–1848*, București, 1975, pag. 72.

¹³ Schița se găsește la Arh. Naț. fil. M.B., fond P.M.B., dos. 245/1834 fila 14 și a fost publicată în „București. Materiale de istoric și muzeografic”, 1966, vol. IV, pag. 56.

„se abate” sau „cătrep” nu sunt suficiente pentru o precisă orientare. Totuși când pe schiță apare scris ulița care „se abate în mahalaua Broșteni” sau „se abate pe lângă biserica Slobozia, la Broșteni” recunoaștem drumurile amintite în documentul comentat mai sus din 18 decembrie 1822 și care sunt străzile Cuza-Vodă și Leon-Vodă. Ulița care „se abate în mahalaua Sloboziei” pornind din „Podul Șerban-Vodă” trebuie să fi fost undeva între străzile Rădăuși și Poterăși, înainte de străpungerea făcută pentru bulevardul „Neatârării” azi „Mărășești”.

Mai sunt de amintit căile principale de legătură care asigurau ieșirea din oraș: „Drumul Poștei, afară din Poliție” care pleacă de la „Bariera Dobroteasa”. În stânga uliței Dobroteasa este schițat drumul care „se abate prin mahalaua Cărămidarilor și iese în Lunca Vitanului”. De la „Casa barierii Șerban-Vodă” este desenată o răscruce. Un drum „se abate pe sub Piscu și ese la Văcărești” (viitoarea stradă Piscului) care urca pe dealul Văcărești, celălalt este notat „Drumul Giurgiului pe la Văcărești, Cărămidari”, poate strada Mărțișor(?).

Din anul 1851 există o altă mărturie importantă cu privire la rețeaua de străzi din această parte a orașului. Un dosar din anul amintit pomenește „ulița de la biserica Radu-Vodă, pe lângă Gârlița, până la hanul lui Gavril Rachieru, numită apoi ulița Bucur”¹⁴. În același an este amintită și o altă uliță greu identificabilă, în mahalaua Apostol și care mergea „pe lângă proprietatea lui Gavril Apostol”¹⁵.

Din aceiași ani trebuie amintită și măsura cu caracter general luată în anul 1850 pentru „astuparea șanțurilor” în București¹⁶ și începerea, în anul 1850 a pavării străzii Broșteni¹⁷, adică strada Cuza-Vodă.

Dar apa cea mai importantă din aceste locuri era pârâul din izvoarele de sub dealul Filaretului. Aceste ape care, după ce se adunau în „Lacul Adânc” sau „Gramont”, curgea sub „Troianul”, deal numit astfel de Ionescu-Gion și traversa podul – în sens de cale – Șerban-Vodă și se vărsa în Gârlița Mică¹⁸. Este râul de-a lungul căruia era lânăria care va da numele viitoarei străzi. De altfel, într-o hotărnicie din anul 1852 se localizează un vecin „spre soare apune, cu lânăria”. Iar într-un act de răscumpărare de embatic a unui loc, din anul 1879 și localizat mai târziu în strada Lânăriei nr. 53–55 hotarul de miază-noapte era „canalul ce curge de la Filaret în Gârlița Mică”, precizare care se repetă și într-un alt act din anul 1882. În 1893 același teren se mărginește, tot la miază-noapte cu „Strada Lânăriei”¹⁹.

În planul Pappazoglu ediția 1875, se poate distinge cum din strada Tăbăcarilor se desface o lărgire numită „Lânari” nu departe de un pod peste Dâmbovița, localizat lângă „vadul Mirelui”(!). De observat că strada Tabacilor cotește în unghi drept, debușând în Calea Văcăreștitor²⁰. De reținut că acel loc „lânari” din planul Pappazoglu trebuie să fi fost tocmai acel spațiu în care tăbăcarii făceau tranzacțiile cu lână ce le prisosea și la care se referă și documentele sus citate. Prin extensie, drumul, apoi strada care ducea spre acest punct de convergență de interes comercial a luat numele de Lânărie și care a fost consacrat oficial de către Primărie în anul 1875, în iunie 30.

¹⁴ Arh. Naț. fil. M.B. fond P.M.B., dos. 84/1851.

¹⁵ *Idem*, dos. 86/1851.

¹⁶ *Ibidem*, dos. 92 și 93/1850.

¹⁷ Același fond, dos. 77 și 78/1855.

¹⁸ Arhivlc Naționalc, filiala M.B., fond „Creditul Funciar Urban”, dos. 3022, fila 48.

¹⁹ *Idem*, dosar 3035, fila 4 și următoarele.

²⁰ D. Pappazoglu, *Planul... culoarei de Albastru*. 1875.

La data de mai sus, într-o ședință extraordinară a Consiliului Comunal s-a hotărât ca strada Lânăriei să aibe o lărgime de cinci stânjeni. Planul străzii – păstrat fragmentar și în stare proastă – cuprinde numai porțiunea de la strada Fraților, trece de strada Viorele unde se afla și un puț și continua spre est²¹.

Este locul aici de a se deschide o paranteză pentru a arăta că partea de sud a Bucureștiului va cunoaște o deosebită dezvoltare odată cu darea în folosință a căii frate București – Giurgiu și inaugurarea Gării Filaret în anul 1869. În anul 1870 își începe activitatea Uzina de Gaz, la poalele dealului Filaret. În partea opusă, spre Dâmbovița a luat ființă fabrica metalurgică Lemaitre inaugurată în anul 1864. În 1872 începe să funcționeze Abatorul, (importantă instituție comunală, care va contribui simțitor la igienizarea întregului oraș), în imediata apropiere a cartierului de care ne ocupăm. Din anul 1876 va funcționa, pe malul stâng la Dâmboviței, „*Stabilimentul de ape minerale feruginoase*” devenit repede un loc de atracție pentru bucureșteni²².

În acest context, preocupările edililor pentru asanarea vechii mahalale a tabacilor se înțelege de la sine. Aflăm astfel dintr-un act de vânzare din 11 iunie 1880 ca locul în cauză „*se învecinește cu bulevardul ce s-au deschis acum de la Apele Feruginoase spre Cuza-Vodă*”²³. Din același dosar mai aflăm că la 9 iunie 1888 Dumitru Grigorescu vinde Primăriei „*o parte din grădina de zarzavaturi, 968 m.p. situată în strada Fraților nr. 103, loc necesar comunei pentru facerea canalului de scurgere din strada Cuza-Vodă spre Apele Minerale*”. Vânzarea s-a făcut în baza legii din 10 iulie 1878 și a votului Consiliului Comunal din 19 mai 1882, fiind pe tabloul expropriatar la nr. 13²⁴.

În anii 1886–1890 au loc lucrările de ridicare topografică și legislative privitoare la sistematizarea străzilor Lânăriei și Viorele. Astfel, în anul 1886 a fost executat planul de aliniere a străzii Lânăriei aprobat la 23 ianuarie 1887 de către Comisia permanentă de aliniere a Primăriei. În fine, la 31 ianuarie 1887 proiectul este votat de Consiliul Comunal. Totuși acesta este supus unor modificări și aprobat din nou de Consiliul Comunal în ședința sa din 1 decembrie 1890. Acum se fixează traseul străzii Lânăriei, care între Calea Șerban-Vodă și podul Văcărești, va fi identic cu ceea ce s-a stabilit în 1886.

La 1 decembrie 1890 s-au hotărât următoarele: „*Se aprobă modificarea pe 14 metri, alinierea străzii între Podul Văcărești și Calea Șerban-Vodă, rectificată, restul străzii se menține pe 16 metri cum este deja aprobat. Tot odată se aprobă și prelungirea acestei strade din Calea Șerban-Vodă (spre Filaret) printr-o singură linie dreaptă și pe lărgime de 16 metri conform planului general*”. Lungimea totală a străzii a fost fixată la 1.670,87 metri din care porțiunea nouă spre Filaret, 250 metri.

Planul, cu adnotări ulterioare, citit de la est spre vest, adică de la Dâmbovița spre Filaret prezintă următoarele proprietăți: În dreptul podului Văcărești au fost proprietățile Mărculescu (stânga) și Costică Niculescu (dreapta), expropriate parțial pentru amenajarea splaiului Dâmboviței. Casele continuă pe partea dreaptă până în dreptul străzii Tăbăcarilor. Pe partea stângă, terenuri virane, din care unul foarte întins, la colțul cu strada Tăbăcari, marcat în plan: „*moștenitorii Ioniță Burtea*”.

²¹ Arh. Naț. fil. M.B. fond P.M.B., Alinieri, dos. 40/1875.

²² A se vedea documentatulul studiu al lui Gh. Vasilescu, *Cura de ape minerale în București* în București veacului al XIX-lea, în «București». Materiale de istoric și muzeografic, 1965, vol. III, pag. 211. Amintim și schița lui I. L. Caragiale, *Cura la apele de la Văcărești*, apărută în anul 1877 în „Claponul”, nr. 6.

²³ Arh. Naț. fil. M.B. fond Creditul Funciar Urban, dos. 3035, str. Lânăriei 53–55, fila 80.

²⁴ *Idem*, fila 20.

Colțul cu strada Albinelor – pe partea dreaptă – „*Proprietatea Societății Tramvaiului*”. Pe stânga, un loc numit „*Piața Cuza Vodă*” în dreptul străzii cu același nume cu precizarea „*Fost proprietatea bisericii Dobroteasa-Apostol, expropriat în 1879*”. Pe dreapta, un alt teren viran mare până în Calea Șerban-Vodă „*rezervat Societatea Comunală locuințe Ieftine*”, adnotare din octombrie 1911. De la Șerban-Vodă până la „*grădina Filaret*” stradă trasată, dar fără proprietăți în dreapta și stânga, și o însemnare cu creionul: „*Societatea tramvaiului nou*”²⁵.

În paralel, între anii 1887 și 1889 se execută și lucrările pentru „*Alinierea și nivelmentul străzii Viorele*”. După ce s-a „ridicat” planul în anul 1887, el a fost aprobat la 15 iunie 1886 și consacrat prin Înalt Decret Regal la 15 iunie 1888, prevăzându-se „*prelungirea străzii Viorele în șoseaua Văcărești cu o lungime d 318,90 metri*”. Lucrările se reiau. Consiliul Comunal în ședința din 16 august 1889 aprobă „*prelungirea străzii Viorele din fundătura Gârliței până în șoseaua Văcărești*” desființând strada Gârliței²⁶. DE reținut aici întinsul teren proprietatea Berevoianu situat între străzile Viorele și Lânăriei, care se va parcela sub denumirea de „*Parcul Vălimăreanu*” cu străzi purtând numele actorilor Gr. Ventura, Facca și alții.

Gârlița desființată, urmare a lucrărilor de asanare este totuși prezentă în actele juridice de proprietate. Astfel în anul 1900 un teren din strada Viorele se învecinează în spate „*cu vechea matcă a Gârliței tăbăcarilor*”²⁷, iar în anul 1908 un proprietar din strada Lânăriei cumpără de la Primărie „*un rest de Gârliță*” teren situat în fundul curții sale²⁸, iar în 1910 un alt proprietar din strada Viorele, la fel, cumpără de la primărie „*o porțiune de teren din vechea Gârliță*”, situat tot în spatele proprietății sale²⁹.

Actele din ultimul deceniu al secolului al XIX-lea localizează imobilele care fac subiectul lor pe strada numită după cum urmează: „*Lânăriei sau Canalizată*” (1892)³⁰, „*Tăbăcari, fostă Canalului*” (1895)³¹. Din anul 1897 sunt menționate „*strada Lânăriei*” și „*Fundătura Lânăriei*”³² și, din același an, o proprietate are fațada pe strada „*Lânăriei, mai înainte strada Tăbăcari*”³³. Aceste inconsecvențe sunt lămurite într-o „*Dovadă a mahalagiilor*” din anul 1896: „*Strada Canalizată, care astăzi se numește Lânăriei era înfundată; că în urmă s-a deschis, luând numele de Canalizată, pentru că făcuse canal și fiecare locuitor a numit-o Canalizată, iar astăzi, după numirea dată de Primărie, se numește Lânăriei*”³⁴. (Menționăm și o denumire care apare o singură dată, probabil o greșeală de transcriere: „*Lânăriei fosta Înălțării*”³⁵).

Deosebit de interesant este un raport al experților în valori imobiliare ai băncii Creditului Funciar Urban din anul 1896 cu privire la strada Lânăriei: „*Strada are tramvai, apeduct, canal și, fiind în apropiere de gara Filaret valoarea terenurilor se poate ridica cu timpul*”.

²⁵ Toate documentele citate privitoare la aliniere sunt grupate în fondul P.M.B., Alinieri, dos. 13/1897.

²⁶ *Idem*, dos. 172, str. Viorele.

²⁷ Arh. Naț. fil. M.B. fond Carte Funciară, dos. 40758, str. Viorele nr. 16.

²⁸ *Idem*, dos. 40775, str. Lânăriei nr. 15.

²⁹ *Ibidem*, dos. 40757, str. Viorele nr. 14.

³⁰ Același fond, dos. 2599, str. Lânăriei nr. 52–54 fila 14.

³¹ Dos. 39432/40 str. Tăbăcari nr. 31, fila 6.

³² Dosar 3022, filele 44 și 46.

³³ Dosar nr. 2599, fila 30.

³⁴ Același dosar, fila 29.

³⁵ Dosar nr. 40900.

La începutul veacului al XX-lea se construiește o cale ferată de-a lungul străzii ce venea de la gara Filaret și care avea menirea să asigure legătura cu uzinele Lemaitre și cu Abatorul Comunal.

În anii 1914–1915 este reglementată și alinierea străzilor Verzișori și Tăbăcari. Planurile au primit avizul Comisiei Tehnice a Primăriei în ședința din 25 septembrie 1914, iar la 17 ianuarie 1915 Consiliul Comunal emite decizia nr. 10 din care cităm: „Având în vedere că s-au primit mai multe cereri pentru alinierea străzilor Verzișori și pentru îmbunătățiri, având în vedere că planul de aliniere al străzii Verzișori cere un studiu și pentru Tăbăcari, că ambele străzi au actualmente un traseu nerațional, Consiliul Comunal aprobă alinierea stradelor Verzișori și Tăbăcari conform planului alăturat”. Iscălesc: primar Emil Petrescu și director Lucrări Tehnice V. Bălăceanu. Ulterior, proiectul este aprobat în 6 februarie 1915 la Consiliul Tehnic Superior de la Ministerul de Interne și consacrat prin Înalt Decret Regal nr. 424 din 24 februarie 1915.

Conform însemnărilor făcute pe plan (scara 1:500) proprietarii pe strada Verzișori erau următorii: Pe dreapta străzii, venind dinspre Lânăriei: „Proprietatea Comunei, din care o parte cedată conform Convenției aprobate prin Înalt Decret Regal nr. 2340 din 14 iulie 1910 Societății Comonale Locuințe Ieftine”. Urmează apoi: „Dumitru Nicu, Fabrica de pielărie Teodor Sapatino, Grigore Alexandrescu, Johann Abeles, Sotir Vasile, Nae Vasilescu, Maria Pavel, Nițu Velicu, Neda Stan, Nițu Velicu (a doua oară), Johann Abeles (a doua oară), Toma I. Ceamis, proprietatea Bisericii sf. Nicolae Tabaci”. La colțul cu strada Tabaci, strada Verzișori se termină în piațeta Bucur. Pe partea stângă a străzii sunt desemnați următorii proprietari: „Ștefan Ivanovici, Marița M. Dumitrescu, Ștefan Köpich, Marin Gheorghiu, căpitan Minculescu, Nicolae Dumitrescu, N. Cristescu, N. Cristescu și A. Chiru, Roza Winkler, Stanca R. Ion, Chiriazii Gavota, Ecaterina Rădulescu, Gh. Tonciulescu, Ene Nicolau, Anghel Gheorghe, Catinca Coiciu, Lina P. Dumitru, Dumitru Nicolau, Păuna Ionescu, Teodor Sapatino, Costache Nica, Ion Rădulescu, Ivan Rădulescu, iar după colțul cu strada Moș Ion Roată urmează: Grigore Alexandrescu, frații Papazolu, Spiro Fuando, Toma Georgescu, G. Niculescu, Ștefan Dragnea, proprietatea bisericii sf. Nicolae Broșteni, moștenitorii dr. Seligman, Paulina Hristu”, și, din nou piațeta Bucur.

Pe strada Tăbăcarilor, care pornea din Bulevardul Tăbăcarilor erau următoarele proprietăți. Pe stânga: „Ion Pascu, Andrei Dragomir, Anton Cristian, Creditul Funciar Urban, Gh. Theodor. Urmează proprietățile din strada verzișori, dar care au o față și în strada Tăbăcarilor, începând de la Maria Pavel la proprietatea bisericii Sf. Nicolae-Tabaci.

Pe partea dreaptă a străzii Tăbăcari proprietarii sunt următorii: T. Marinescu, Ghiță Velicu, St. Mihăileanu, D. Mihăilescu, Anton Costoman, V. Trandafirescu, Maria P. Stan, Ecaterina Ghei, „Școala copiilor abandonati”, moștenitorii N. Hristu, Iancu I. Abelles, moștenitorii dr. Seligman, Safta Niculescu, P. Rusu, Matei Constantinescu, Toma I. ceamis, proprietatea bisericii sf. Nicolae-Broșteni³⁶.

De notat că după iunie 1931 bulevardul Tăbăcarilor primește numele de strada Sulzer și cea alăturată „Maior Boroczyn” omagiu adus celor două personalități care au întocmit planuri ale orașului București.

³⁶ Arh. Naț. fil. M.B. fond P.M.B., Alinieri, dos. 568, Strada verzișori și Tăbăcari, Aliniere și nivelment.

Străzile de pe terenul din spatele fostului depou I.T.B. pe care s-au parcelat „locuințele ieftine”, printre primele din București, unde străzile au primit numele actorilor Petre Liciu și Aristița Romanescu.

În anul 1964 a fost străpunsă magistrala Nord-Sud (actualul bulevard Dimitrie Cantemir) în baza vechiului proiect de la începutul secolului XX și aprobat în anul 1935. Noul bulevard astfel creat, prin lărgimea sa a desființat o parte din trama stradală a zonei, iar în 1987, cu excepția parcelării „Locuințe Ieftine” strada Lânăriei și o parte din cele adiacente au fost demolate. Strada Lânăriei a fost lărgită, reconstituită și aliniată la noul pod de peste Dâmbovița și, capătul opus, la strada Gh. Șincai asigurându-se astfel o legătură directă cu Calea Șerban-Vodă. Pentru reușita acestei operații urbanistice a fost sacrificat întregul fond de locuințe din secolul al XIX-lea și prima jumătate a veacului XX, între care amintim aici și casa parohială de la biserica Manu Cavafu, operă în stil neoromânesc a arhitectului Nicolae Berechet.

Paginile închinat aici fostei străzi Lânăriei se doresc a fi un omagiu adus trecutului istoric a unui crâmpci din viața de odinioară, atât de tulburătoare a unei mahalale, parte integrantă a vechiului București.

SUMMARY

The Lânăriei Streets and its Neighborhoods

The author presents the history of an area that was once (17th c.) a princely domain, mentioning variations of toponymy, changes in the street lines, edilitary aspects, limits, owners, documents and maps, buildings a.s.o.